

Дзіўны альянс

Назіранне за рускім жыццём на нашых землях дазваляе канстатаваць, што нядужыя рускія групойкі распачалі акцыю, накіраваную на пашырэнне свайго ўплыву, чым далёка выйшлі па-за межы свайго рэчышча.

Як вядома, з уваходам нашых зямель у склад Рэчы Паспалітай рускія групы, якія тут існавалі, не былі прызнаны мясцовымі аўтахтонамі і не атрымалі правоў нацыянальных меншасцяў. Пазней было зроблена выключэнне для мясцовых старавераў - нягледзячы на тое, што большасць з іх складаецца з расійскіх каланістаў, якіх пасля 1863 г. прывезлі, каб русіфікаваць нашы землі, Беспартыйны блок падчас апошніх выбараў прызначыў ім адно месца ў Сойме. Кампетэнтныя людзі могуць расказаць цікавыя падрабязнасці аб прычынах надання ім гэтага мандата.

Наданне мандата рускім стараверам ды адпраўрадавага блоку адрозніла надзеі сярод рускіх. Рускія арганізацыі, якія да гэтага часу ледзь рыпелі, раптам ажылі. Пачаліся сустрэчы, і ў выніку была вызначана праграма дзеянняў. З нябачным да гэтага часу імпэтам пачала выступаць руская прэса. Рускія групы робяць стаўку на дэманстрацыю лаяльнасці. Нашчадкі былых саратнікаў Мураўёва, становяцца большымі польскімі нацыяналістамі, чым нашы эндэкі. Па вёсках расейцы пачалі ствараць гурткі "Вясковай моладзі". Ад гэтай справы нельга аддзяліць і праваслаўную царкву, бо яе Сінод пастанавіў спяваць у сваіх цэрквах "Божа, што ж Польшча" (па-польску - *Л.Л.*), а мітрапаліт Дзянісіў стварыў камісію па перакладзе богаслужбовых кніг на польскую мову. Гэты відавочны працэс паланізацыі выклікае захапленне ў кансерватыўных і нават ліберальных палітычных колах і знаходзіць падтрымку ў адміністрацыі.

Але ўзнікае пытанне, ці справа робіцца для атрымання правоў меншасцяў? Немагчыма нічога мець супраць гэтага, але абраны дзіўны шлях. Рускія на нашых землях складаюць нязначную меншасць і звычайна не з'яўляюцца карэнным насельніцтвам. Таму атрыманне правоў меншасцяў не можа мець для іх ніякага значэння. Але трэба ўлічваць, што побач з імі жыў амаль што 2-х мільённая праваслаўная маса беларускага насельніцтва, нацыянальная свядомасць якога знаходзіцца яшчэ ў стадыі крышталізацыі. Гэты народ расчараваўся

ў сваіх надзеях на паляпшэнне становішча "пад Польшчай" і ўражаны дзеяннямі культтрэгераў, якія прыбылі з розных краёў, можа стаць падатлівым матэрыялам у руках рэлігійна блізкіх ім расіян.

І трэба прызнаць, што яны дасціпна пачалі русіфікацыю беларусаў. Бо падзяліся на дзве групы. І калі адна група ўвесь час падкрэслівае сваю лаяльнасць перад Варшавай і поўную гатоўнасць да самай шырокай паланізацыі, дык другая, правінцыйная, таксама прыкрываючыся лаяльнасцю, гэтак вядзе свае справы, каб акцыя, якую падтрымлівае Варшава, не мела вынікаў, а яны такім чынам у вачах народа, павінны атрымаць статус абаронцаў.

Яскравым прыкладам гэтага з'яўляецца царква. Польская царкоўная палітыка ніколі не мела ніякай выразнай лініі. Аднак у апошні час пад уплывам шэрагу прац гісторыкаў-дылетантаў, узнікла меркаванне, што праваслаўная царква перад падзеламі Польшчы была польскай. Таму было вырашана паланізаваць цяперашнюю царкву, і гэта было даведзена на ведама яе іерархаў. Іерархі разам з расійскімі актывістамі толькі радасна паціралі рукі і з ахвотай пагадзіліся. Бо тэрыторыя праваслаўнай царквы здаўна ўжо прыгатавана польскай і рускай палітыкай як плацдарм супраць беларускасці. І таму царкоўныя іерархі неадкладна загадалі спяваць у праваслаўных храмах польскі гімн, перакладаць богаслужбовыя кнігі і г.д.

Вынік. Людзі выходзяць царквы падчас спеваў гімна і робяць тое ж самае падчас казанняў на польскай мове. Сярод беларускага насельніцтва мітусяцца дзеячы розных РОМаў (Рускае аб'яднанне моладзі), РБО (Рускае дабрачыннае таварыства), якія сярод насельніцтва збіраюць подпісы за захаванне рускай мовы ў царкве. Гэтыя паданні будуць дакументамі, якія павінны пацвердзіць расійскасць тутэйшай вёскі.

Гэта робіцца разам з спробамі русіфікацыі гурткоў вясковай моладзі, дзе інструктары карыстаюцца польскай мовай, а калі людзі яе не разумеюць, дык пераходзяць на рускую.

Іншымі словамі, створаны дзіўны польска-рускі саюз, накіраваны супраць беларусаў. *Cui bono?* (Каму гэта выгадна? - *Л.Л.*)

J. D. Dziwaczny sojusz // Przeglad Wilenski. 1935. № 1. S. 2-3.

Пераклад Леаніда Лаўрэша.